

EKONOMİ

Prof. Dr. Kamil ALAKUŞ

OMÜ, Fen-Edebiyat Fakültesi

İstatistik Bölümü

Samsun-2020

I. BÖLÜM

EKONOMİNİN TANIMI VE YÖNTEMİ

I.1. Ekonominin Tanımı

Tanım-1: Ekonomi, bir kıtlık bilimidir. Zira insan ihtiyaçları sonsuz olup bunları karşılayacak kaynaklar sınırlıdır.

Tanım-2: Ekonomi insan ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için malların üretim ve değişimini içeren faaliyetlerin incelenmesidir.

Tanım-3: Ekonomi, bir tercih bilimidir. Zira insanlar sınırlı kaynaklar arasında tercih yapmak zorundadırlar.

Tanım-4: Ekonomi, para, bankacılık, sermaye ve servetin incelenmesidir.

Genel Tanım: Ekonomi, bireyler ve toplumların sınırlı kaynaklarını, sınırsız ihtiyaçlarını karşılamak için nasıl dağıttıklarının incelenmesidir.

I.2. Ekonominin Temel Özellikleri

a) Ekonomi bir sosyal bilimdir. Ekonomi topluma bağlantılı olarak insanların ve insan topluluklarının davranışını inceler.

b) Ekonomi analitiktir. Ekonomist işsizlik ve enflasyon gibi çeşitli sorunları değişik yönleri ile anlamak ve bu sorunlara çözümler önermek için ekonomi ilkelerini kullanır ve bunlara ait verileri analiz eder. Bunu yaparken de tek bir çözüm yolu önerip onu tek çözüm yolu olarak göstermek yerine alternatif çözüm yolları önerir ve her bir alternatif çözümün de olumlu ve olumsuz yönlerini açık bir şekilde ortaya koyar.

c) Ekonomi, insan davranışının sadece ekonomi yönünü seçip inceler. Ekonomi, sınırlı kaynaklarla insanlara en yüksek doyumu sağlayacak alternatifi seçmeye çalışır. Bunu yaparken ekonomist, bugün ne üretilip ne tüketildiğini gösteren rakamları inceler ve gelecekte bu rakamların nasıl değişeceğini tahmin etmeye çalışır. Ancak burada gözden kaçırılmaması gereken nokta şüphesiz ekonominin sadece rakamlarla uğraşmadığıdır.

d) Ekonomi, malların tüketimi ile olduğu kadar üretimi ve dağıtımını ile de ilgilidir. Ekonomi, temelde insanların ihtiyaçlarının nasıl karşılanacağı sorunu ile ilgilendiği için genelde bu ihtiyaçları karşılayacak malların üretim sorunu ile de ilgilenir. Bununla birlikte üretilen malların toplumun farklı bireyleri arasında nasıl dağıtılacağı sorununun incelenmesi de ekonomistin temel ilgi alanlarından birini oluşturur.

I.3. Ekonominin Yöntemi

Bir sosyal bilim olmasına karşın ekonominin kullandığı yöntemler oldukça matematikselidir. Ekonominin önermeleri, mantık ve gerçeklere dayanır. Ekonomist araştırmalarında, ekonomik sistemin çalışma şekli hakkında genel ilkeler bulmaya çalışır. Ekonomist, bu ilkelerin bulunmasında belirli bir araştırma sürecini izler ve diğer bilimlerin yöntemlerini de kullanır. Ekonomistlerce kullanılan araştırma yöntemi, **Gerçekleri Toplama → Teori Oluşturma ve Test Etme → Ekonomi Politikaları Oluşturma** şeklinde formüle edilebilir.

Ekonomist, öncelikle belli bir ekonomik sorunla ilgili bütün gerçekleri araştırıp toplar ki yapılan işin anlamına **betimleyici ekonomi** adı verilir. Toplanan gerçekler daha sonra sistematik bir şekilde düzenlenir, yorumlanır ve belli ilkeler şeklinde genelleştirilir. Bir başka ifade ile ekonomist eldeki bu veriye dayanarak ekonomik davranış hakkında genel bir teori oluşturur ve oluşturduğu bu teoriyi test eder. İşte gerçeklerden ilkeler ve teoriler türetme işine **ekonomik teori** veya **ekonomik analiz** adı verilir. Gerçeklerden yola çıkarak yapılacak bu genellemeler, ekonomik davranışı açıklamakta yararlı oldukları gibi hem gelecekte ortaya çıkacak olayların tahmin edilmesinde ve hem de olayların kontrol edilmesinde yarar sağlar.

Varsayım, bir teorinin en önemli parçasıdır. **Varsayım**, gerçek olduğu düşünülen bir önermedir. Dolayısı ile yapılan varsayımların gerçeğe çok yakın olması gerekmektedir. Varsayımların oluşturulmasında betimleyici ekonomi çok yararlı olur. Genel anlamda hipotez doğruluğu ya da yanlışlığı kesin olarak ispatlanamamış önermelerdir. Ekonomik anlamda **hipotez** ise iki değişkenin birbiri ile nasıl ilişkili olduğunu belirleyen şartlı bir önermedir.

Teori oluşturduktan ve test edildikten sonra sıra ekonomik politikaları oluşturmaya gelir. Bu aşamada belli ekonomik sorunların çözümüne yönelik ekonomik politikalar oluşturulabileceği gibi belli ekonomik sorunların ortaya çıkmasını önleyecek politikalar da oluşturulmaya çalışılır. Ekonominin bu yönüne de **uygulamalı ekonomi** veya **ekonomi politikası** adı verilir.

I.4. Ekonomik Amaçlar

Ekonominin genel kabul gören başlıca amaçları aşağıda verildiği gibidir.

a) Ekonomik büyüme: Bütün insanlar daha kaliteli ve daha fazla mal ve hizmet üretimini arzularlar. Bütün amaçları daha iyi yaşam standardına ulaşmaktır. Her toplumun refahının artması, ancak ekonomik büyüme (yani milli gelirin reel olarak artması) ile mümkündür.

b) Tam istihdam: Tam istihdamın amacı, çalışmayı arzu eden ve çalışma yeteneği olan herkese uygun bir işin olması ve insanların bu işlere yerleşmiş olmalarıdır.

c) Fiyat istikrarı: Fiyat artışları ve ekonomik durgunluk gibi fiyatlar genel düzeyinde önemli değişimleri yansıtan olumsuzlukların giderilmesi, fiyat istikrarının amacını oluşturur.

d) Ekonomik serbestlik: Toplumdaki üretici ve tüketici birimlerin, ekonomik faaliyetlerini serbestçe gerçekleştirebilmelerinin sağlanmasıdır.

e) Adil gelir dağılımı: Toplumda düşük gelirli ile yüksek gelirli arasında aşırı fark olmamasıdır. Bunun sağlanması, ancak milli gelir pastasının daha adil dağıtımı ile olur.

I.5. Ekonominin Bölümleri

Ekonomi, ekonomistin cevap bulmaya çalıştığı sorunlara göre çeşitli bölümlere ayrılır. Ekonominin en yaygın kabul gören bölümleri, mikro ve makroekonomi ile pozitif ve normatif ekonomidir.

a) Mikroekonomi ve makroekonomi

Mikroekonomi, ekonominin insan davranışı ve insanların piyasa, endüstri, firma ve birey gibi nispeten küçük birimlerle ilişkili tercihlerini inceleyen bölümdür. Mikroekonominin analiz araçları mikroskobu benzer. Mikroekonominin temel konuları arasında, bireysel ekonomik kararların oluşturulması, kaynak dağılımı, fiyatlar, üretim ve gelir dağılımının belirlenmesi yer alır.

Makroekonomi ise ekonominin bir bütün olarak ekonomiyi ve toplulaştırılmış ekonomik davranışı inceleyen bölümdür. Makroekonomi milli gelir, para, bankacılık, enflasyon, ekonomik büyüme gibi makro konuları inceler. Makroekonominin analiz aracı ise teleskoptur. Mikroekonomide ekonomistler tek bir fiyat üzerinde incelemede bulunurlarken, makroekonomide genel fiyat düzeyinde dururlar. Mikroekonomi belli bir mal ve hizmetin talebi ile ilgilenirken makroekonomi mal ve hizmetin toplam talebi ile ilgilenir.

b) Pozitif ve Normatif Ekonomi

Pozitif ekonomi, ekonominin ne olduğunu belirlemeye çalışan ve değer yargısı içermeyen bölümdür. Buna karşılık normatif ekonomi ise toplumsal refahın en üst seviyede sağlanabilmesi için ne olması gerektiğini inceler. Esas olarak pozitif ekonomi gerçek yaşamdan verilerle test edilebilecek neden-sonuç ilişkisini inceler. Normatif ekonomi ise değer yargılarını ve sosyal adalet, en üst seviyede refaha ulaşılması gibi test edilemeyen konularla ilgilenir.

Ekonomide bir çok konu, hem pozitif ve hem de normatif ekonomi içerisinde incelenir.